

Л. Гаевська-Денес.

на зки

та

оповідання

Л. ГАЄВСЬКА-ДЕНЕС

**КАЗКИ
ТА
ОПОВІДАННЯ**

Видавництво Б. Ігнатова — Мельборн, Австралія.

1958.

Книжечку цю присвячу дітям Української школи в
Саншайні (Мельбурн—Австралія).   Автор.

Ілюстрації — Зіни Чуйко.

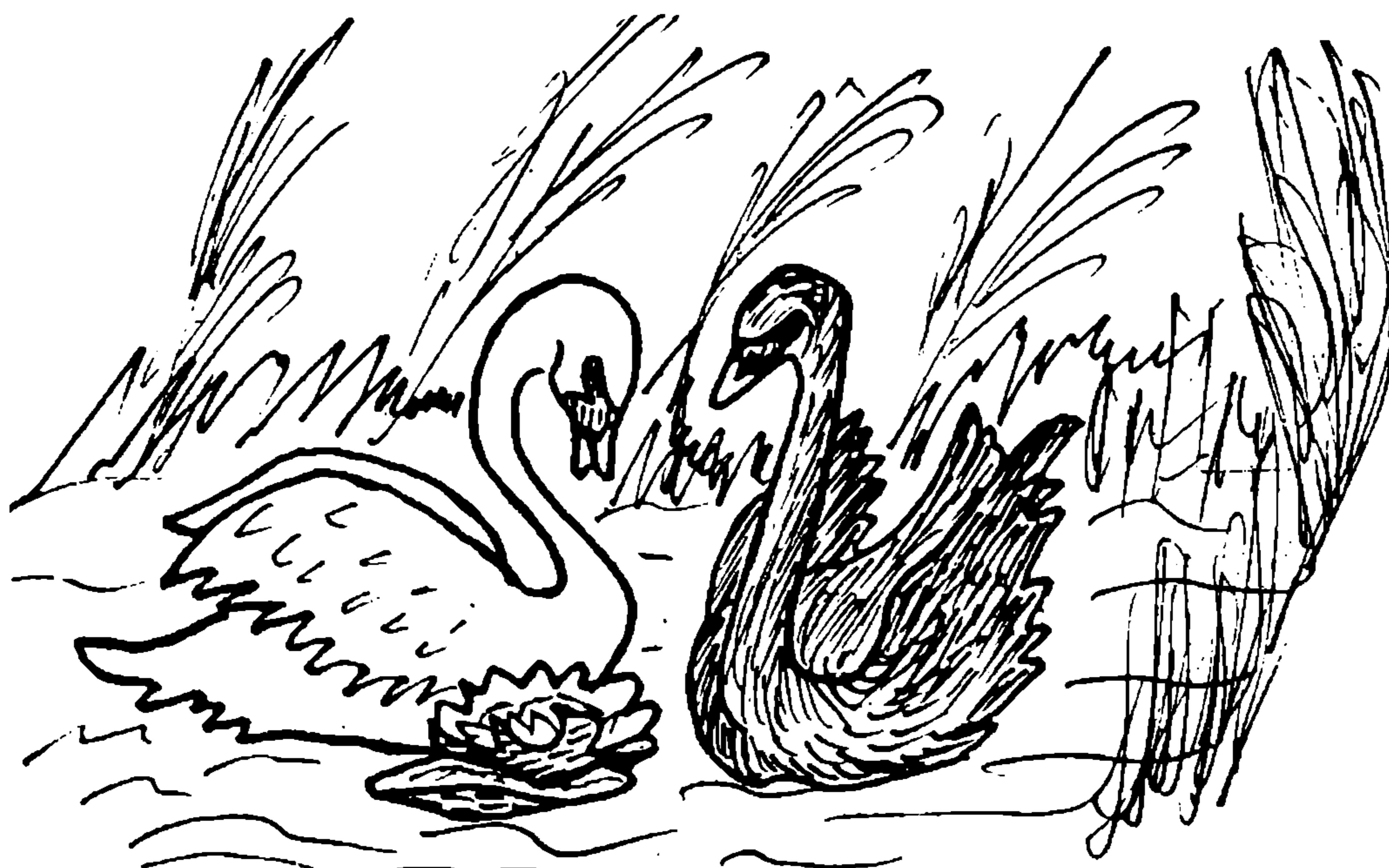
Видавництво — Б. Ігнатова.

Друковано в друкарні Б. Ігнатова в Мельбурні

Printed by B. Ignatov, 640 Sydney Rd., Coburg, Vic. Tel. FL 5300

ЧОРНИЙ БРАТ

(Казка)

На одному озері, на півдні України, жив великий, білий лебідь. Всі казали, що він надзвичайно гарний, і сам він був тої самої думки. Тому він завжди гордо вигинав свою довгу шию і заглядав у чисту, прозору воду озера. У воді, ніби в дзеркалі, відбивалася вся його пишна постать. І він любувався собою. Називався він — Красень.

На зиму він, разом з іншими лебедями, відлітав у вирій. А весною завжди вертався. Він любив це озеро, бо тут була його Батьківщина.

Одної осени всі лебеді полетіли у вирій. Перелітали вони Чорне море. Коли вони були в половині дороги над морем — зірвалася страшена буря... Громи греміли, блискали блискавки, а вітер рвав хмари і здіймав височенні хвилі на морі. Вітер кидав лебедів у повітрі, чіплявся за крила — не давав летіти. Вони дуже потомились... Найбільше втомився Красень. Вітер відніс його від гурту, і йому було дуже тяжко самому боротися з негодою.

Сідати на воду лебеді не могли. Вони звикли до тихої

води в озері, а у морі вода викувала, ніби кипіла. Красень все дальнє відбивався від гурту. Він втомився і знесилився, ледве міг ворушили крилами.

Раптом він побачив на морі якийсь острівець, увесь обнизаний зірочками. Красень вирішив сісти на ньому і відпочити. Він, рештками сил, полетів до острівця. Над самим острівцем вітер шарпнув його, і люто кинув ним вниз. Над острівцем були натягнені якісь дроти. Красень, збитий вітром, зачепився крилом за дріт, а потім упав і дуже вдарився.

Від втоми і від болю він втратив свідомість. Коли очуняв, побачив, що лежить на чомусь твердому і бліскучому, а кругом нього стоять люди. Він знов зновав людей, бо бачив їх вже раніше, біля свого озера. Люди ніколи не кривдили лебедів, і він не боявся їх. То ж і тепер не злякався. Крило його дуже боліло, боліли груди, і він не міг рухатися. Люди взяли його і поклали в якусь загороду. Красень був задоволений, бо не шарпав його вітер.

На другий день буря уляглася. Засяяло сонце, стало тепло. А Красень лежав у загородці і не ворушився. Він був хворий... Люди в білих сорочках і білих шапочках приходили до нього, приносили їсти і пити. Жаліли його і заспокоювали, казали:

«Не журися, Красню! Одужаєш і полетиш далі. А тим часом їхатимеш з нами».

Цей острівець, на який впав Красень, то був не острівець, а корабель.

Красень одужував дуже поволі. А корабель плив і плив морями. Нарешті приплів аж до Австралії. Люди взяли Красня, сіли з ним в човен, і підвезли його до берега. Тут у море вливалася річка і вони пустили Красня на тиху воду.

Він відразу поплив до берега річки, у тінь від дерев. Одно крило ще трошки боліло. Але тепер це не дуже турбувало Красня. Було тепло, вода кругом нього була тиха, у воді багато поживи. Він вирішив, що буде тут доки остаточно видужає, а тоді полетить додому — до озера на Україні.

Одного дня, Красень сидів на тихому плесі річки, і любувався собою заглядаючи у воду. Раптом почув спів. Співав лебединий голос, він одразу це пізнав. Красень зрадів, що поблизу десь є інші лебеді, і швиденько поплив туди, звідки долітав до нього голос лебединої пісні. За закрутом річки він побачив лебедя. Але чомусь той лебідь був зовсім чорний. Одначе Красень не вагаючись, наблизився до нього. Чорний перестав співати, і здивовано дивився на білого Красня. Вони привіталися.
«Братіку! — обізвався Красень — яку це ти пісню співав. Заспівай будьласка ще раз!»

Чорний не дався довго просити і заспівав:

Маю тут всього доволі,
Легко так минають дні,
І у всьому вольна воля —
Чого ж сумно так мені?...
Сяють в небі пишні зорі,
Сонцем припікають дні,
Налітає вітер з моря —
Все якось не по мені...

Інші води, інші зорі,
Якісь інші, кращі дні,
Не такий і вітер з моря —
В снах ввижаються мені...

Дивне слово — Україна
Уплітається у дні,
І тривожить снами ночі —
Щось нагадує мені...

Як би міг я пригадати —
Де були ті кращі дні?
Ой, чи може хто сказати —
Чого тужно так мені?..

Красень затремтів, торкнув чорного дзьобом — поцілував, і заспівав йому:

Дивне слово — Україна?
Та то ж моя Батьківщина!
Може ти її згадав,
Тому тебе й сум обняв?

Чорний сумно сказав:

«Я ніколи не був на Україні, я не знаю де вона, і яка вона... Чому ж кажеш, що я маю нею журитися»...

Здивований Красень запитав:

«А чому ж ти, співаючи пісню, згадуєш Україну?»

Чорний задумався, а потім відповів:

«Старі лебеді завжди згадують Україну, співають сумних пісень і плачуть»...

«Чому ж не розпитаєш до ладу старих?» питає Красень.

Чорний зневажливо махнув крилом —

«Ет! Старі такі нудні... Зберуться гуртом, і почнуть нам, молодим, вичитувати — а ви забуваєте хто ви й звідки ви: а ви тільки про забави та про легке життя дбаєте: а не хочете подумати про Батьківщину: а ви такі, і сякі, і мову рідну забуваєте»...

Здивувався Красень ще більше —

«Як то мову забуваєте? А ось же ти до мене говориш по нашему, і пісню співав по нашему»...

«Та я ще трохи знаю нашу мову. А діти то вже таки не знають. Ми, коли збираємося гуртом, то говоримо по тутешньому» — каже Чорний.

«Як то? — дивується Красень — між собою говорите по чужому? То ви й справді забуваєте Батьківщину»..

Чорний сердито крутнув головою, і гукнув: «Ти молодий, а говориш як старі... Ми тут народилися, значить тут наша Батьківщина».

Красень сумно похилів голову і сказав:

«Я не можу зрозуміти того, що говориш»...

Обидва попліли в ріжні сторони. Але скоро повернулися, і знову почали балачку.

«Слухаю тебе і дивуюся, — каже Красень, — дивлюся на тебе і також дивуюся. Ти ж зовсім справжній лебідь, а чомусь чорний. Чому ти чорний?»

«Ми усі тут чорні, — каже Чорний, а чому, того я не знаю... Власне, я також дивуюся, дивлячись на тебе. Чому ти білий?»

«Бо я справжній лебідь» — каже Красень.

«Диви! диви! — загукав Чорний, — то я справжній, а ти зайдя!»

«Не кричи, бо й я вмію кричати!» гукинув і собі Красень. Справжні лебеді лише білі. А чорні...» і не договорив, бо Чорний вдарив його крилом, і закричав ще голосніше:

«Геть звідси! Забирайся!»

З комишів при березі виплив другий чорний лебідь, і швиденько попростував до них. Красень загледів його і подумав: «Будуть бити мене вдвох. Але мушу боронитися» — і приготувався до бою. Та другий чорний лебідь не виявив охоти до бійки. Він підплів близько, синився між ними, і спокійно заговорив:

«Чого це ви кричите? Зняли бучу таку, що скоро все птаство з бушу злетиться... та й сміятиметься з вас». Він уважно видивився на Красня і спітав його:

«Хто ти? Звідки ти?»

«Я лебідь! — відповів той, — з України».

Другий чорний лебідь кинувся до Красня, обняв його крилами і заплакав.

Перший чорний лебідь засміявся: «О! вже плакати починає, та й сварити мене зараз буде... Ліпше попливи на широке плесо, там сьогодні забава має бути», і звернувся до Красня: «Це бачиш, старий... Побалакай з ним! Він тобі про Неньку-Україну розкаже, і поплаче, і нас молодих полає. Може й тебе за справжнього визнає».

Старий докірливо глянув на Чорного, сумно похитав головою і промовив:

«Даремно глузуєш, юначе... Глузувати зі старих — гріх тяжкий... Забувати своє — теж гріх. Ось пливімо всі разом на широке плесо. Разом зі всіма зайдемося та гостя привітаемо».

І всі три поплили разом. Старий плив, сумно схиливши голову, молодий — схилив голову, щоб заховати глузливу посмішку, а Красень — теж голову схилив оглядаючи незнайомі води.

На широкому плесі вже зібралася велика громада лебедів. Всі вони були чорні. Старий лебідь показав усім білого Красня і сказав, що він з України. Кілька старих лебедів з гурту обступили Красня. Молоді придивляли-

ся до нього здалека. Якась чепурненька лебідка веселенько гукнула: «Давай скоріше танцювати! Наш білий гість мабуть любить танці!»

Красень вклонився і сказав:

«Так, танці я люблю. Але зпершу я б хотів довідатися, чому ви всі чорні?»

Молоді загукали: «Ми того не знаємо! Це зовсім не цікаво!»

Тоді на середину плеса виплив найстарший лебідь і заговорив:

«Ви не знаете, але я знаю, чому ми чорні... Це дуже цікаво, і я розкажу вам, як сталося, що ми зробилися чорні. Мої дідусь і бабуся жили на тихому озері, на Україні. Одного разу, коли вони летіли у вирій, буря кинула їх на людський корабель-вітрильник. Люди замкнули їх у клітку, привезли до Австралії і тут пустили на волю. Дідусь і бабуся одразу кинулися летіти, щоб вернутися на Україну. Вони летіли дуже довго, але під ними бушувало безкрає море, і втомлені, вони мусіли вернутися назад. Кілька разів зривалися летіти на Батьківщину, але ніколи не могли перелетіти моря. Пізніше вони довідалися, що те море, — то цілий океан, і перелетіти його неможливо. Отже дідусь і бабуся мусіли лишитися тут. Це їх дуже засмутило. З тяжкого горя вони обое почорніли. І діти в них вродилися чорні. І тому ми всі тут чорні.

Всі старші лебеді пам'ятають те, що оповідали дідусь і бабуся про Україну, всі люблять її, і хотіли б вернутися на її тихі води. А молоді, тішаться легким життям, бавляться та сміються з нас старих. Не хотять і слухати того, що ми говоримо»... Старий лебідь схилив голову і замовк.

Одно лебедятко забелькотало: «Що він говорить? Ми нічого не розуміємо!»

Тоді Чорний переказав для лебедят все, що говорив старий зрозумілою їм, тутешньою мовою.

Лебедята залопотіли крилами і запищали:

«Все це цікаво, але ні до чого! Сам каже старий, що

океан переплисти не можливо! Навіщо ж плакати? Живімо тут! Тут добре!..

Красень подивився на лебедят і усміхнувся:

«Бідні ви діти, — сказав він, не розумієте, що говорять ваші батьки, самі говорите незрозуміло для них... Це все дуже сумно».

Чепурненька лебідочка підплала до нього і сказала:

«Я б хотіла бути така біленька, як ти».

Старий лебідь почув це і сказав:

«Білим ми можемо бути тоді, коли будемо на Україні» ...

Лебедята знову запищали:

«Білим бути гарно! Ми хочемо бути білим! Ми навчимося балакати по нашему і полетимо на Україну!»

Один молодий лебідь сказав:

«Те що розказав старий — нас дуже зворушило. І ми б хотіли знову бути білим лебедями. Ми охоче полетіли б на Україну, але океан неможливо переплисти». Другий додав: «Може і варто слухати старих. Треба спробувати»...

Заговорив і Чорний:

«Хоч ми й народилися тут, але мабуть наша Батьківщина таки на Україні. Бо ж звідти наші предки сюди дісталися. Мабуть тому і тужно нам буває, хоч і не розуміємо ми тої туги». І він заспівав:

Інші води, інші зорі,
Якісь інші, кращі дні,
Не такий і вітер з моря —
В снах ввижається мені...

Дивне слово — Україна
Уплітається у дні,
І трівожить снами ночі —
Щось нагадує мені...

Красень широко розгорнув крила, витягнув шию, і заспівав до Чорного:

Українські води й зорі,
Ясні ночі, пишні дні,
І лагідний вітер з моря —
В снах ввижаються тобі!

То на рідній Україні,
Були колись кращі дні,
А тепер ти на чужині —
Тому тужно так тобі.

Він змахнув крилами і заспівав до всіх лебедів:

Гей, збираймось та покиньмо
На чужині чужі дні,
Гей, не біймось та летімо —
На Вкраїну разом всі!

На людському пароплаві
Нам минутъ у морі дні,
В рідних водах України
Заживемо знову всі!

Всі лебеді забили крилами і радісно заспівали:

Так і буде, всі ми злинем,
Правду кажеш брате нам . . .
Гей, летімо на Вкраїну,
Радість нас чекає там!

Лебеді взяли на крила лебедят, злинули високо в небо і полетіли до людського пароплава, щоб на ньому переплысти океан. Летючи вони співали:

Гей, Лебеді — море грає,
Тепле сонце пригрива,
А за обрієм чекає,
Люба, мила, сторона.

Хоч дорога і далека,
Тяжко буде, та дарма —
Прийде час і нас рідненька
Україна привіта!

ЧОГО СМІЄТЬСЯ КУКАБАРА

(КАЗКА)

Велика родина кукабарів жила близько людського селища. Кукабари спокійні птахи, можуть годинами, цілими днями, сидіти на одному місці, і приглядатися до чогось. Так і тут — сиділи кукабари купками і поодинці довкола людського селища, і приглядалися до того, що роблять люди. Коли люди влаштовували веселі забави, танцювали, співали — кукабари й собі перелітали з місця на місце, підспівували. Також ніби танцювали і співали. І це їх дуже тішило. Вони думали, що зовсім подібні до людей. Якось раз, одна кукабара, яка вдалася мудріша за інших, сказала:

«Ми дуже подібні до людей! Ми робимо те саме, що

роблять люди. Імо, п'ємо, спимо, танцюємо і співаємо. Є дві речі, які різнять нас: люди не можуть літати, так як ми: а ми не можемо сміятися так, як сміються люди».

Подумала трошки кукабара, та й знову каже: «Треба розпитати, довідатися — чого люди сміються. Знатимемо, то й собі навчимося».

Від того часу почали всі кукабари ще пильніше до людей приглядатися. А мудра кукабара набралася сміливости навіть побалакати з одним хлопчиком. Хлопчик сидів у пісочку і грався мушлями, а кукабара сіла біля нього та й питає:

«Скажи мені, чого люди сміються?»

«Весело, приємно їм — вони сміються», відповів хлопчик.

«А як треба сміятися?» питає кукабара.

«Я незнаю як» — каже хлопчик, «як зробиться весело, то й сміємось, а як... я не можу тобі пояснити».

Почекай, коли я виросту, стану мудрим чоловіком — тоді я тобі поясню».

Але кукабари не хотіли чекати, поки хлопчик виросте на великого чоловіка, вони вже тепер хотіли сміятися.

Злетілися, порадилися, та й нахваляються хлопчикові: «Пхе! Довго чекати ми не будемо... Таки сьогодня разом з вами сміятимемось!»

Хлопчик розказав іншим дітям, і своїй мамі, що кукабари сьогодні сміятимуться по-людські.

Зійшлися всі люди увечері на забаву. І кукабари по-зліталися. Люди танцюють, співають, а кукабари пильно приглядаються — коли то люди будуть сміятися, щоб і собі засміятися. Ось люди так розвеселилися, що й сміятися почали. Бачать кукабари, що люди сміючись, відкривають рота. І собі порозкривали дзьобки, понадувалися, та як... зариплять! А люди, як почули кукабарине рипіння — засміялися ще веселіше і голосніше. Сміються, на кукабар показують, та ще й приказують:

«Дивіться, які дурні птахи! Хочуть по-людські сміятися... Та й риплять як сухе дерево!»

Кукабарам стало прикро і соромно. Вони знялися й полетіли. Та й розлетілися геть по степах-бушах.

Мудра кукабара залетіла найдальше. Подобалося їй велике дерево і вирішила вона оселитися на ньому. От і сіла на гілячку.

А дерево те — то був старий, могутній евкаліпт. На ньому було дуже багато дуплець. І на стовбуру, і на великих, товстих гиляках. У всіх тих дуплах жили пташки. В кожному дуплі — гніздечко, і пташок пара. Ці пташки були ріжнокольорові — блакитні, ясно-зелені, жовтенькі й біленькі. Всі маленькі, як горобчики, а подібні до папуг. Ці пташки дуже гарно щебечуть — співають, дуже любляться, нікому кривди не роблять і дуже гарнесенькі. І називаються вони гарно — Коханки.

Перед тим, як на старому евкаліпту оселилася Кукабара, Коханки саме висиділи в своїх дупельцях-гніздечках маленьких Коханят. Всі тішилися дітками, весело щебетали. Перелітали від гніздечка до гніздечка подивитися на сусідських діток.

Всі були щасливі.

Кукабара як почула веселе щебетання Коханок, подумала собі:

«Я вибрала добре місце для своєї оселі. Тут такі милі пташки живуть, такі веселі. Мені буде тут приємно».

А Коханки, коли побачили Кукабару, стурбувалися:
«Такий великий птах... Такого великого дзьоба має...
Ще нам діток понівечить»...

Та й не летять далеко від домівки, діток стережуть.

А Кукабара як сіла на гиляку — так і сидить, задумалася. Вона хоч і не дуже велика, от трошки більша за ворону, але маленьким Коханкам здалася дуже великою.

Коли це почулося — гукає щось:

«Стережіться! Стережіться!»

То опосум, який мешкав на другому евкаліпти, гукає до Коханок, своїх сусідок.

Коханки злякалися, залітали кругом, не знають чого їм треба стерегтися. Та й таки подумали, що то від Кукабари їм лихо має бути. Та й посідали скоріше коло своїх гніздечок. А Кукабара сидить і далі спокійно, тільки очима крутить, у всі боки оглядається.

І побачила!

Бачить Кукабара — в густій траві лізе велика, чорна гадюка, і просто до евкаліпта, на якому живуть Коханки.

«Оця гадюка хоче напасті на бідних, мілих Коханок» — подумала Кукабара — «Але я цього не дозволю...»

І ще пильніше дивиться Кукабара на гадюку, яка швиденько повзе в траві. Тільки гадюка підлізла під гиляку, на якій сиділа Кукабара — та як камінь, впала на неї. Кукабара, міцним дзьобом, вхопила гадюку за шию, і підлетіла з нею на гиляку. Коханки побачили це, затріпали крильцями і страшенно закричали. Бо вони дуже злякалися. Гадюка була дуже велика, багато більша за Кукабару. Коханкам здавалося, що гадюка зараз ковтне Кукабару, а потім і їх, і їхніх діток поїсть.

Але Кукабара міцно тримла гадюку за шию і вертіла нею у всі боки. А потім з розмахом кинула її на землю. І сама за нею зараз же злетіла, знову вхопила за шию і полетіла з нею на високу гиляку. І знову заходилася крутити тою гадюкою. Та отак кілька разів як покрутила гадюкою, як кинула нею об землю — гадюка й простяглася... Поламала їй Кукабара хребет.

Як побачили Коханки, що їх ворог мертвий — защебетали так весело, як ще ніколи. Літають кругом Кукабари, дякують їй. Кукабарі зробилося так приємно, так весело, що аж плакати захотілося. Підняла вона голову, дзьоба розтулила, а слози втіхи їй у горлі залоскотали і вона раптом... засміялася.

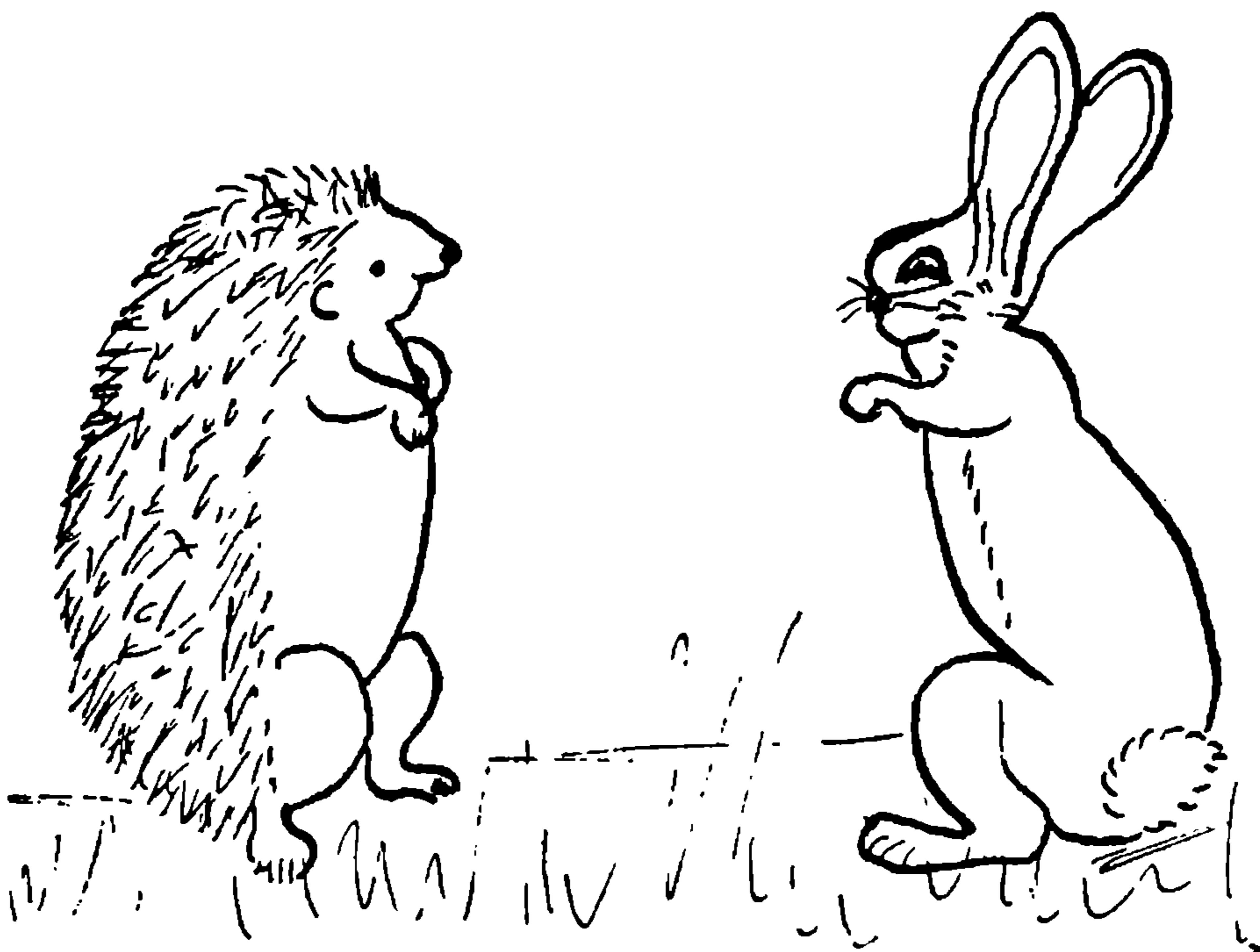
Голосним, гарним, дуже подібним до людського, сміхом сміялася Кукабара. І чим більше вона сміялася, тим їй було веселіше, і вона сміялася все голосніше й голосніше.

Інші Кукабари, які жили поблизу, почули той дивний сміх, і полегіли подивитися — хто то так сміється. Позліталися, посідали біля мудрої Кукабари. А Коханки їм розказали, як то та Кукабара гадюку вбила, і показали мертву гадюку в траві під деревом. Побачили Кукабари, яку велику гадюку вбила їхня сестра — і собі

тішилися. Підняли голівки, дзьоби повідкривали і за-
сміялися.

З того часу всі Кукабари вміють сміятися.

Дуже подобається Кукабарам сміятися, їм навіть не
шкода, що від тої пори вони вже не можуть співати.
Та й сміятися можуть тоді, коли заб'ють якогось гада.
Отож вони і стараються, пильно стежать і полюють га-
дюк. Щоб весело посміятися. Нехай сміються, здорові.

КОЖНОМУ СВОЄ (Казка)

Зійшлися заєць з їжаком і один другому жаліється.

Заєць каже: — «Так мені тяжко на світі жити, так важко!...

Просвітлої години не маю. Ані з'їсти спокійно, ані виспатися... всі на мене нападають, всього я боюся, навіть власної тіні жахаюся. **Ох-ох-ох!...**»

Їжак каже: — «Так мені нудно, так нудно, що як би вмів, то б по вовчому завив... Через той колючий кожух — неповоротний; через ноги куці, незgrabні... Хочеться мені десь побігти в ліс, у поле, світа побачити. Ну й куди я такими ногами та в такому кожусі побіжу? Ет!»

Заєць каже — «І чого б я нарікав! Та якби мені такий кожух, як в тебе, то я б з усього сміявся! От згорнувся б собі клубочком та й виспався в смак хоч раз. Ніхто б мене не зачіпав, бо поколовся б».

Їжак каже: — «Ге, який мудрий! А ти чого нарікаєш? Та якби мені твої ноги, то я б за день все поле, цілий ліс оббігав би»...

Заєць каже: — «То міняймося! Мені твій кожух — тобі мої довгі ноги!..»

А їжак каже: — «То й міняймося!»

І замінялися. Взяв заєць їжаків кожушок з куцими ніжками, вбрався, згорнувся клубочком і зразу захрапів.

А їжак взувся в заячі довгі ноги і гайда полем до лісу. Та ніяк до ладу не підбіжить, бо задні ноги довші, все стрибають, а він до того не звик — спотикається та носом в землю тиць та тиць. Але біжить...

А заєць спить...

Коли де не візьметься собака... До їжака (не знає, що то заєць), став над ним — «Гав, гав!» А заєць в їжаковій шкурі, як почув, зразу прокинувся; забув, що ноги віддав їжакові — давай тікати. Бо душа в нім заяча лишилася. Біжить та помаленьку: куці ноги і цупкий кожух не дадуть розігнатися. Собака здивувався, що їжак тікає, постояв трохи, а потім побіг доганяти. Бідний заєць аж упрів, так тікає. Побачив якусь ямку під кущиком, вскочив туди, сидить та труситься. А собака постояв біля ямки, гавкнув кілька разів, бачить, що не вилазить їжак, та й побіг через поле до лісу.

Бачить, якийсь заєць біжить полем. Та так кумедно — то підскочить, то носом в землю ткнеться. Собака за ним «Гав, гав!» Заєць той присів, згортається клубочком... Собака цап його за бока та й вкусив. Заєць як підскочить, як побіжить! Та все якось боком завертає: кружка, кружка та до куща. Собака з дива постояв, та й кинувся доганяти. Але не дognав, бо вскочив заєць у ямку під кущем. Постояв собака, та й побіг до дому. А заєць той ускочив у ямку та об щось колюче носа собі наколов. Чмихнув та й питає:

«А що це тут колеться?»

«Ой! Не їж мене, я боюся»... пхинькає колюче.

«А що ж ти таке?»

«Та я ніби їжак, а справді — я заєць. Надало мені помінятися з їжаком... Думав висплюся добре. Та де там! Як почув собачий дух та голос, то так злякався, що мало не зімлів. Кинувся тікати, та хіба ж такими ногами далеко втечеш? А свої, такі гарні ноги, віддав їжакові... Ой, лишенько мое! І що я тепер в світі Божому буду робити?» плаче те колюче.

«Го-го! Не дуже хвалися своїми ногами... Думаєш, таке то вже добро велике? Мотаються як неприкаяні... Я хотів ними до ліса добігти, та хіба ж ними добіжиш? Тільки носа собі набив... Та ще капосний собака й за бока вкусив... Не дуже ними побіжиш. Стрибають тільки як навіжені»... — бурчить Їжак в зячій шкурі. А заєць в Їжаковій шкурі зрадів.

«То це я з тобою помінявся? Голубчику, заміняймося назад! Ти собі з моїми ногами ради не даси, а я в твоєму кожусі пропаду.

Заміняймося назад!»

«То й заміняймося!» каже той. Та й замінялися знову. Посідали, дивляться один на одного.

Заєць каже: «Я так налякався, що забув про колючий кожух. Та ж собака був би не чіпав мене, якби я не кинувся бігти»...

Їжак відмовляє: «А я з тими довгими ногами тільки намучився. Натовк носа до землі, а тоді ще й на власні колючки наколов, як до нори ускочив, а ти там сидів у моєму кожусі».

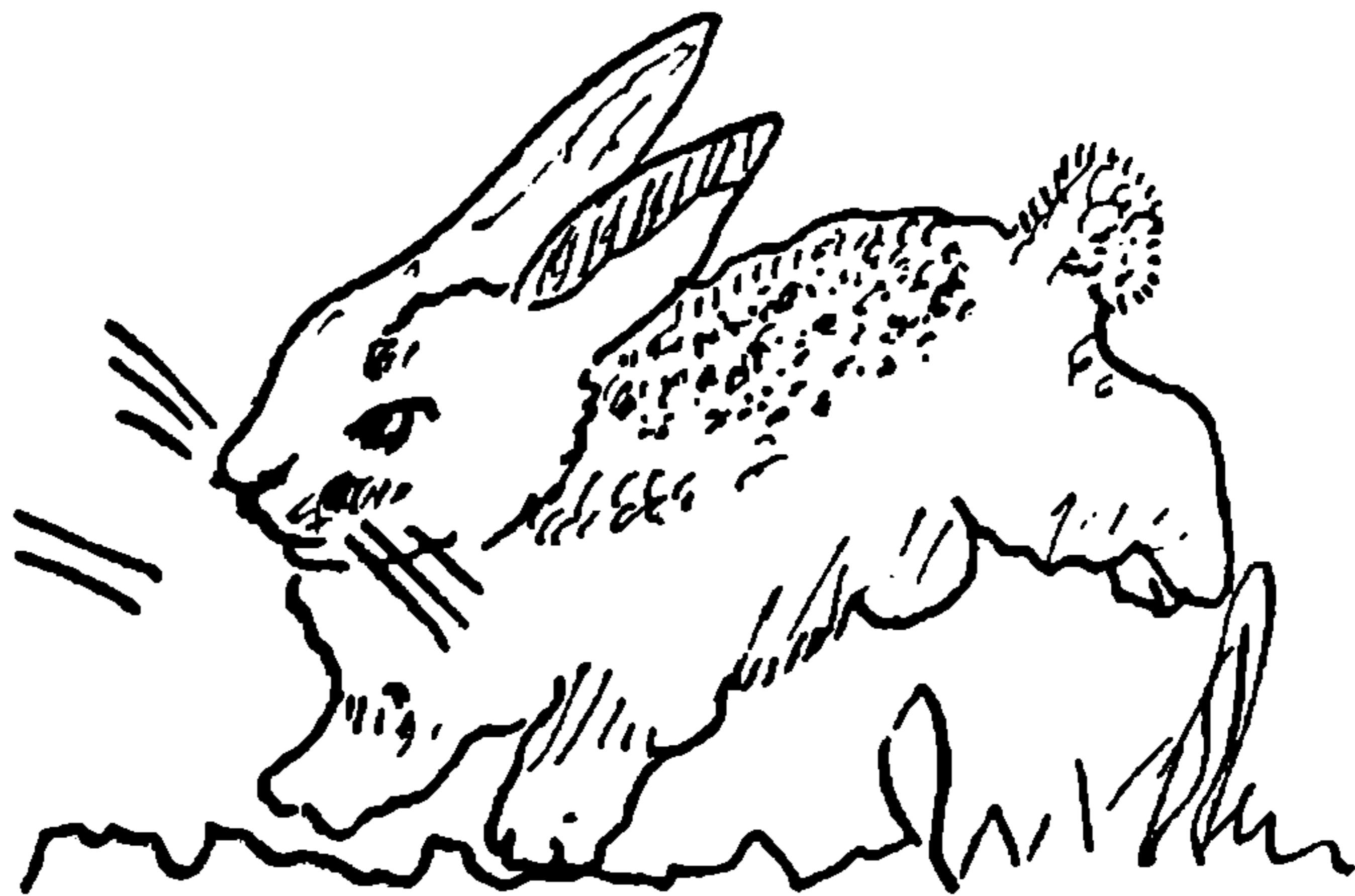
Заєць додає: — «Бач! Воно мабуть так на світі йдеться, — що кому треба, те тому й дается».

Їжак підтакнув: — «Та так... Не нам його й зміняти. Треба так, як Бог дав, віку доживати».

БОЯГУЗ

(Казка)

У великому лісі, в царстві грізного лева сталася прикра пригода. Якийсь молодий олень витанцював собі на галявині. Так у же вихилявся, так викручувався, а рогатою головою так на всі боки вертів, аж світ йому замакітровся і не помітив він, як на галявину вийшов цар-лев. Та з розгону — як не вдарить лева рогами в бік... Як не зареве лев!.. Аж дерева затряслися зі страху... А бідний олень як скочив, як побіг, то забіг не знать куди.

Лев викричався, а тоді кличе старого крука — секретаря царської канцелярії, і каже йому негайно написати наказа, щоб все рогате, що живе в лісі, негайно забирається геть, за межі його царства. Крук написав наказа і дав слонові, щоб той протрубив на весь ліс — бо слон справляв обов'язки гучномовця.

Як почули той наказ рогаті мешканці лісу, зараз же кинулися виходити за межі левиного царства. Та й вийшли з лісу всі зубри, олені, сарни, дикі кози, навіть жуки-рогачі повиходили.

А сіренський зайчик сидів собі на пеньочку та дивився, як то виходили з лісу рогаті звірі. І тішився, що він не рогатий звір, що не треба йому виходити з рідного лісу. Та якось обернувся і побачив на землі свою тінь. Довгі заячі вуха виглядали як... роги. Бідний зайчик аж очі заплющив зі страху, аж присів, аж хвостик йому затремтів... Ну, що його в світі Божому робити? То це ж як побачить його цар-лев, та й подумає, що в нього роги, та й розгнівається, що лишився зайчик в лісі, не виконав царського наказу, та й з'їсть його — бідного зайця...

Від таких думок зайчик ще більше злякався, скочив з пенька і кинувся лісом бігти. Вуха на спину поклав, та біжить, аж вітер свище... А на зустріч йому горобець:

«Куди це ти так біжиш?» — питає.

«Та тікаю!» — каже заєць.

«Куди, від кого? Розкажи!» — просить горобець.

«Не маю часу. Як хочеш, то лети за мною, я на бігу розказуватиму» — каже заєць.

«Та ну-бо! Зупинись! Відпочинь і розкажи» — каже горобець.

Зайчик таки добре вже стомився, то й спинився, та й розказує горобцеві, чого то він кинувся тікати.

Горобець як вислухав зайчика — засміявся, мало з гілки на землю не впав.

«Та ти ж і боягуз! Та ж вуха — то е вуха. Хто ж би вуха за роги вважав? Ха-ха-ха!»

«Е, добре тобі сміятися, як у тебе нічого на голові нема, а в мене — он бач?»...

Та й знову глянув зайчик на свою тінь, і знову злякався, аж йому біля серця млосно зробилося. Та вже ні на що не зважаючи, кинувся бігти. Біг доти, доки не вибіг за межі левиного царства.

СЕРДИТКА (Оповідання)

Малі діти вміють, часом, давати дуже влучні і доречні назви.

Отак і маленька Талочка назвала Мекпай Сердиткою, та так і називають її всі в родині, і знайомі, а навіть і сторонні люди, коли дізнаються про цю назву.

Хочете знати, чому Талочка так назвала Мекпай? Е, то ціла історія! Я розкажу її вам, тільки сидіть тихенько і уважно слухайте...

Коли приїхала до Австралії Талочка, її братік — Павлусь, і мама і тато, то довелося їм таки довгий час проживати в таборі. Тато й мама працювали в кухні, а Павлусь з Талочкою бігали, бавилися, пустували. Мама все наказувала, щоб не відходили від хати, щоб не йшли в поле. Там у будяках гадюки трапляються, та й поганих павуків багато було. Але ж і крілики жили в будяках. А Павлусеві так хотілося зловити маленького крілика...

Одного разу і взявся він умовляти Талочку, щоб пішла з ним по крілики. Талочка була чесна, служняна дівчинка, пам'ятала мамину заборону, і не хотіла йти в поле. Та Павлусь як почав, як почав промовляти:

«Та ми далеко не підемо. Лише до того дерева. Зло-

вимо крілика, принесемо до хати і будемо з ним гратися».

Глянула Талочка — дерево не далеко від бараків. Подумала, повагалася та й погодилася. Пішли вони.

Перейшли будяками, вийшли на галявину біля дерева. А тут такий гарний пісочок! І зараз же почули над собою сердиті пташині крики. Не встигли роздивитися гаразд, як якийсь великий птах, голосно кричучи, налетів на Павлуся і вдарив його крилами просто по носі.

Дітям зробилося смішно, весело. Вони думали, що птах хоче з ними гратися. Та де там! За хвилину птах знову підлетів і хотів вдарити Павлуся дзьобом. Павлусь махнув на нього рукою. Птах закричав ще голосніше. Надлетіло ще кілька таких самих птахів. Всі вони страшено кричали і швидко літали над дітьми.

Талочка пробувала умовляти їх:

«Не сваріться, не кричіть — казала вона — ми посидимо на пісочку і підемо до-дому».

Але птахи ще більше сердилися.

Перший птах все налітав, щоб вдарити Павлуся. Але Павлусь вже мав у руці патичка, відмахувався ним.

Раптом птах налетів просто на Талочку. Зірвав їй з голівки шапочку, і поніс на дерево. Інші птахи й собі почали налітати близче до дітей. Талочка заплакала і побігла через будякове поле до хати. Павлусь біг за нею і вимахував патичком. Бо птахи з криком летіли за ними. Перший птах десь на дереві почепив Талочкину шапочку, а сам кинувся доганяти дітей. З розгону налетів на Павлуся і так смикнув його за шлейку від штанят, що й гузик одірвався.

Та діти вже добігали до хати. Вони тепер і собі кричали. З хат повиходили люди, і птахи не одважувалися летіти далі. Вони кружляли на місці і все ще кричали — сварилися.

Діти побігли просто до кухні, щоб розказати мамі про свою пригоду.

Павлусь старший, почав оповідати.

Мама сміялася: «Ех ви! Птахів злякалися!»

А Талочка: «Еге, то не були звичайні птахи, то — Сердитки!»

Увечері сиділи всі біля хати, на травичці і обговорювали дитячу пригоду з птахами. Одна Пані, з сусіднього бараку сказала, що ті птахи називаються — Мекпай. Вони подібні і до нашої ворони і до сороки. Мабуть це є австралійські сороки.

Талочка не погодилася:

«Ніякі вони не ворони, і не сороки, і не мекпай... Шапочку мою забрав птах, та ще й Павлуся вдарив, і гудзика йому на штанятах одірвав. Він — Сердитка!»

То всі так і казали на Мекпай — Сердитка. Пройшов якийсь час. Про цю пригоду забули.

Якось у неділю, — Тато, Мама, Талочка і Павлусь, пішли на прохід. Переходили вони широкою стежкою поміж будяками. На стежці діти зауважили багато якіхось кружечків з землі. Тато пояснив, що то дірки, в яких живуть великі павуки-тарантули. А кружечки — це кришечки-дверцята.

Коли це з будяків виходить Мекпай, а за нею четверо молодих, її дітки. Вони вже великі, мало не такі самі, як мама. Але ще не вміють собі їжу добувати, і мама їх годує. Тільки ж вона не носила їм їжу до гнізда. А ото примусила їх злетіти на землю, тай водить поміж будяками.

Діти спинилися. Талочка злякано зашепотіла до Мами: «Це Сердитка! Вона зараз буде нас бити»... Тато заспокоїв її: «Ні-ні! Не бійся, дитинко. Тоді під деревом вона напала на вас, бо на дереві було її гніздечко. Вона боялася, щоб ви його не зруйнували. А зараз дітки її вже великі. Ось постіймо тихенько, побачимо, як вона їх годуватиме.

Сердитка підбігла до павучої дірки, дзьобом відхилила кришечку — дверцята і витягла великого павука. Зараз же порвала його і діти вхопили — кожен по шматочку. Поки діти їли одного павука — Сердитка добувала з дірки другого. Часом, з під буд'якого листя витягала якогось червяка.

Нарешті, стомлена, сіла відпочити. Але діти ще не на-

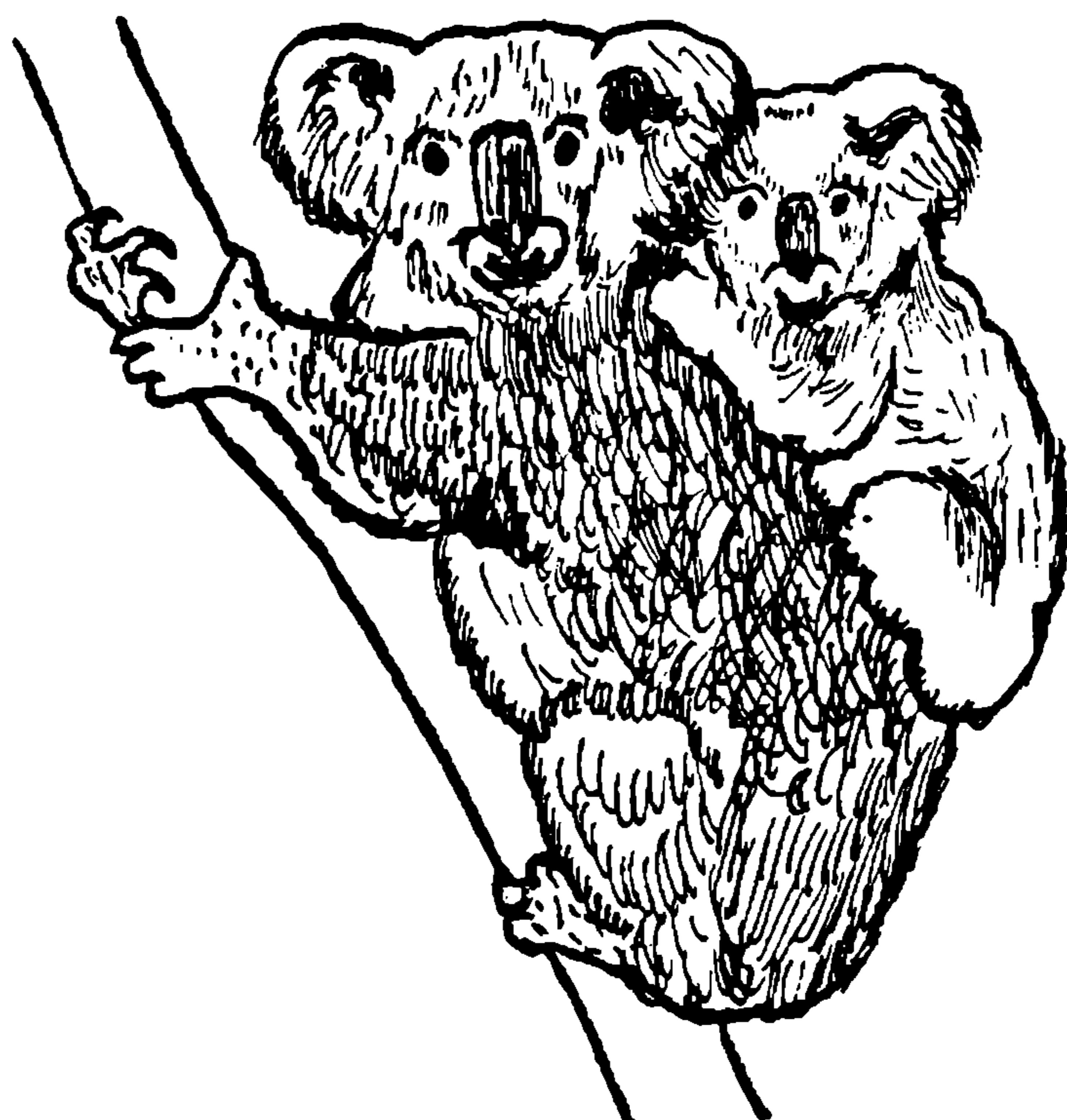
їлися. Вони стали півколом проти мами, і заходилися голосно кричати. Мусіла Сердитка знову братися до роботи — добувати дітям їжу. Але вона вже сердилася. Ходила по стежці і стукала носом в землю та кричала до дітей, щоб самі діставали павуків з дирок.

Тато сказав, «Не треба заважати мамі — вчити своїх дітей.» І всі пішли далі. А Сердитка продовжувала вчити своїх діток. Досі вони вже, мабуть, навчилися самі собі їжу добувати, і ніщити шкідливих комах.

ЛАТОЧКА

(Оповідання)

В Австралії є багато тварин і птахів, яких нема більше ніде в світі. У великих містах Австралії є зоопарки, в яких зібрані, австралійські звірята. Коли ми приїхали до Австралії, і оселилися у місті, то в найближчу неділю вирушили до зоо-парку, щоб оглянути звірят і птахів, яких ще ніколи не бачили.

Підходимо до брами зоопарку, а назустріч виходить великий пес-вівчур. На спині у нього вигідно вмостилося якесь звірятко. Таке сіреньке-сіреньке, пухнасте, а на мордочці — чорна, блискуча латочка — носик. Всі ми обступили пса з дивним звірятком на спині. Маленький Юрчик підійшов зовсім близенько, погладив пса, і сміливо торкнув пальчиком носика — латочку дивного звірятка. Торкнув, засміявся і сказав: «Латочка!»

До нас підійшов службовець зоо-парку. Леся вже знала трохи говорити по-англійському, і запитала його: «Як цей пес називається?» «Називається він — Рой» — відповів службовець. «А як називається це звірятко?» — питаває Леся. Службовець засміявся: — «Ніяк не називається, це ж Коала» — сказав він.

Ми вже чули про Коала! Це маленький австралійський ведмедик.

Коли Леся сказала, що звірятко ніяк не називається, Юрчик обурився:

«Чому воно ніяк не називається? Всі називаються, а воно ні... Нехай називається — Латочка!» вирішив Юрчик. І ми всі погодилися з ним.

Австралійське звірятко дістало українське ім'я — Латочка.

Увійшли ми в браму, пішли стежками зоо-парку. І Рой з Латочкою також трошки походили з нами, а потім вернулися до брами, інших гостей зустрічати.

Нам дуже подобалося в зоо-парку, часто ми ходили туди. Найбільше дітям подобалося дивитися на Коала. Спокійні звірятка поволі рухалися по гиляках величезних евкаліптусів. Або, сидячи на одній гилці і спершись спинкою, чи бочком на другу — смачно заїдали листя з евкаліптуса.

Мами-Коала носили на спинах своїх діток, а вони міцно трималися маминії спини, Мама зривала й подавала їм смачненькі листочки.

Що разу, як ми приходили до зоо-парку, біля брами нас зустрічали Рой з Латочкою.

Якось Юрчик зацікавився:

«Чому Латочка їздить на Роєві? Вона не має мами?»

Галя затурбувалася:

«А хто дістає для Латочки листочки? Може вона голодна?..»

Діти побігли до евкаліптуса, наломали гилячок з листочками і принесли Латочці. Але вона не захотіла їсти. Галя витягла з торбинки коржичка і подала Латочці. Латочка понюхала коржика і одвернула носика. Юрчик пропонував їй яблучко, помаранчу, навіть цукерку, але Латочка від усього відверталася. Нарешті заховала носика в Роєвій шерсті, і вушка прищутила.

Мама сказала, що ліпше не докучати тваринці, дати їй спокій. І порадила розпитати про неї у службовця зоо-парку.

Леся зараз же побігла шукати службовця, щоб з ним побалакати, про Латочку розпитати.

Вернулася вона весела, вдоволена. Всі посідали на

травичці і Леся розказала, що вона довідалася.

Всі Коала дуже ледачі. Живуть вони на деревах, живляться листям з тих дерев. В Австралії дуже багато ріжніх пород евкаліптових, понад сто. Але Коала живуть тільки на кількох з них. Не зі всіх евкаліптових їм смають листочки.

Поспішати їм нікуди, і жу не далеко шукати, без труду вона дістается. Холоду великого не має — нема потреби будувати тепле кубло. От вони й ледачі.

Мама носить на собі дитинку поки та й виросте.

Латочка вдалася вже така ледача, що була ледачіша за всіх. Коли вона народилася, мама носила її в торбинці на животі, потім на спині, годувала найсмачнішими листочками, і вона росла та й росла, і все більше важчала. Мама кілька разів зсаджувала її з себе, залишала на гилячці, а сама швиденько перелазила на іншу.

Так Латочка теж швиденько доганяла маму, і знову умощувалася їй на спині. Та й бачите, яка! Полізти по маленку, щоб дістати листочків на обід — лінуеться, а маму догнати — то й швиденько драпається!

От одного разу мама розсердилася, вдарила Латочку лапкою, а тоді ще й штовхнула. Латочка на таке не була приготована, не вдержалася на гиляці, та й впала на землю. Не забилася дуже, бо не було високо. Але з переляку, прилягла до землі і очі заплющила. Якийсь час так полежала, а потім розплющила очі, оглянулася, підвелася, та й намірилася маму доганяти. Вона рушила до дерева, та не зробила і п'ять кроків, як просто носиком уткнулася в чиюсь шерсть. Вона і зраділа і злякалася... Думала, що вже маму догнала, але шерсть не пахла мамою.

Шерсть ворохнулася, і на Латочку видивилися великі, розумні, собачі очі. То Рой спав під деревом, а Латочка його розбудила. Побачивши перед собою смішний носик Коала, Рой позіхнув, обернувся, ліг на живіт, простягнув лапи і поклав на них морду.

Він знав Коала, не мав потреби на них сердитися, то й вирішив не звертати уваги на Латочку. А вона посиділа, посиділа, а тоді підійшла близенько до Роя і при-

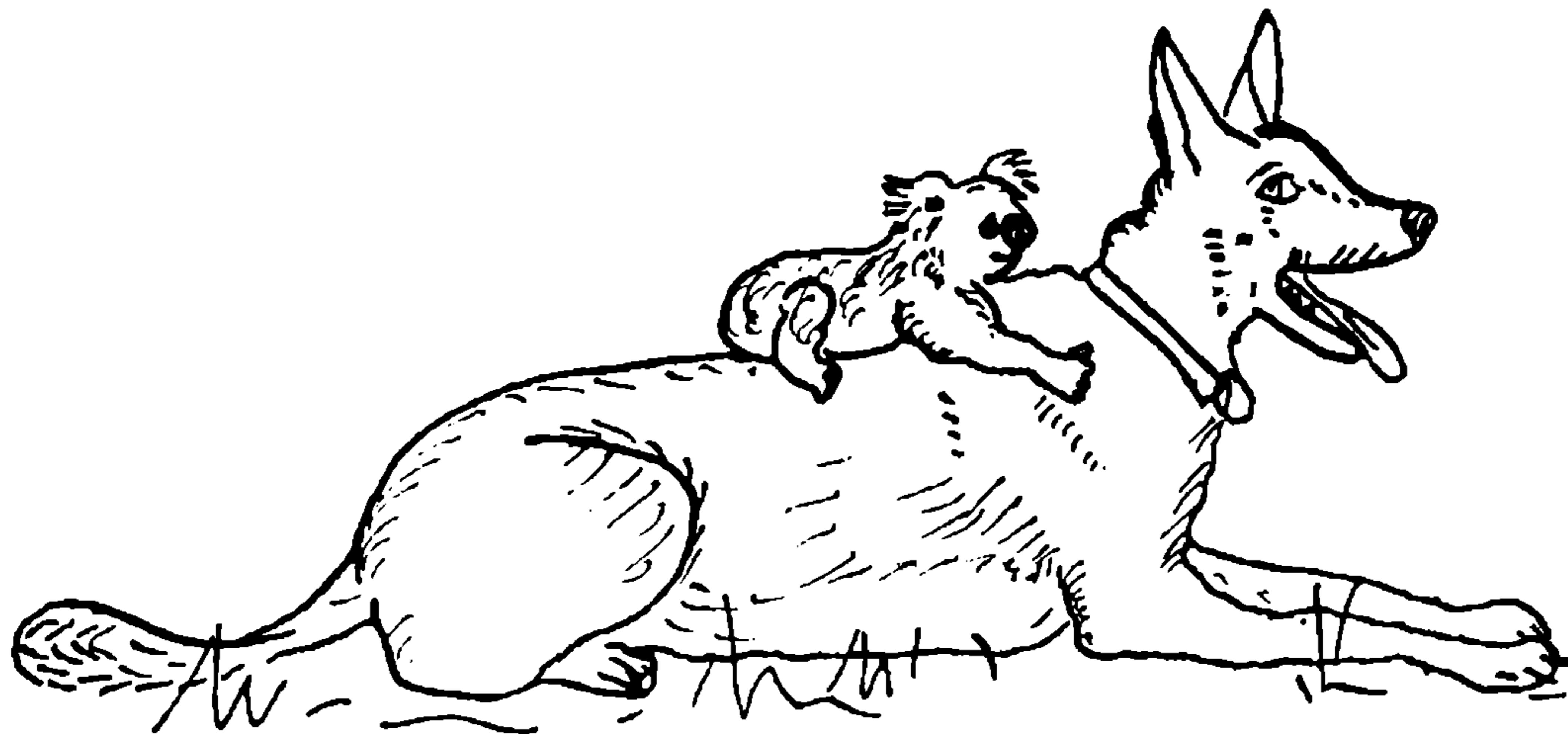
тулилася до нього. Хоч його шерсть і не пахла мамою, але була м'яка і пріємна. Рой повернув до Латочки морду і лизнув її теплим язиком по спинці.

Латочка ніби цього тільки й чекала! Зараз же вилізла Роєві на спину, вчепилася лапками за шерсть і очки заплющила . . .

Рой підвівся і пішов ходити стежками. Він не виявляв ніякого невдоволення, і не збирається скидати з себе Латочку. А вона вмостилася зручно, і про маму забула, та прогулюється сидячи на собачій спині.

Так і зосталася Латочка жити на Роєві.

Він її носить скрізь по парку. Коли вона хоче їсти, то смикає Роя за шерсть, і він несе її до дерева. Вона лізе на дерево, напасеться там до-схочу, а Рой тим часом, під деревом виспиться. Злізе Латочка з дерева, вмостииться на Роєвій спині, і він підводиться, несе її на прохід.

ОПОСУМ

(Оповідання)

Це невеличкий звір, оттакий як котик. Зразу, як глянеш на нього — котик! Сіренький, по спинці шерсть темніша, вушка гостренікі, хвостик пухнатий. А вже як добре придивитись — о ні, не котик! Хвостик більш пухнатий, як у білочки, тільки тримає він його так як котик рівно. Мордочка гостреніка, як у лисички. Лапки... От лапки в опосума зовсім незвичайні, так ніби руки — один палець відділений від інших, так як великий палець на руці. Через те він, коли лазить по деревах, то за гілки хапається своїми лапками, як руками. А як щось візьме в лапки, то тримає зовсім так, як дітки руками. Кругом очей у нього темна шерсть. Виглядає так, ніби звірятко в окулярах.

Опосум майже не боїться людини. Живе близько хат, на деревах, у дуплі. Заходить у хату, бере з рук, коли йому що дають. Та взяти в руки — не дается. Дуже любить солодке, особливо мармеляду. Як занюхає, що десь ото стойть мармеляда — долізе, все поперекидає, а мармеляду достане і чисто виїсть!

Коли ми жили в таборі (приїхавши до Австралії), там серед бараків на дереві у дуплі жили опосуми, ціла родина — тато, мама і дітки. От ми, бувало, намажемо хліба мармелядою, порозкладаємо на гілках, а опосуми беруть і їдять. А опосум-тато брав хліб у нас із рук. Мякуш повиїдає, а шкоринки покидає на землю.

Там же в таборі, в одному бараку ми сходились на співанки, сходини. А в тому бараку, в кутку за пічкою жив опосум. Як тільки ми зайдемо в барак, то опосум вилазить із свого кутка, сідає на бантині і чекає, що ми будемо робити. Коли ми співаємо, то він слухає. Нас-

тавляє то одне, то друге вушко. Мабуть подобались йому українські пісні... А коли ми балакаємо, то його це не цікавить, він і піде собі в свій куток.

А одного разу вночі такого сміху і втіхи було! Усі сплять. Коли це малий Мирось як не закричить:

Ой-ой! До мене під ковдру звір якийсь заліз! Усі схопилися, засвітили світло, заглядають до Мирося під ковдру, а там — опосум! Згорнувся клубочком і спить собі. Ну, ми його й не зачіпали, так і лишили. Мирось дуже тішився, що з ним опосум спав і потім ще довго всім оповідав про те.

Опосум дуже корисне звірятко. Він ловить і вбиває гадюк. Де опосум живе, туди вже гадюка не полізе. Вдень він спить здебільшого, а вночі — полює. Так як котик.

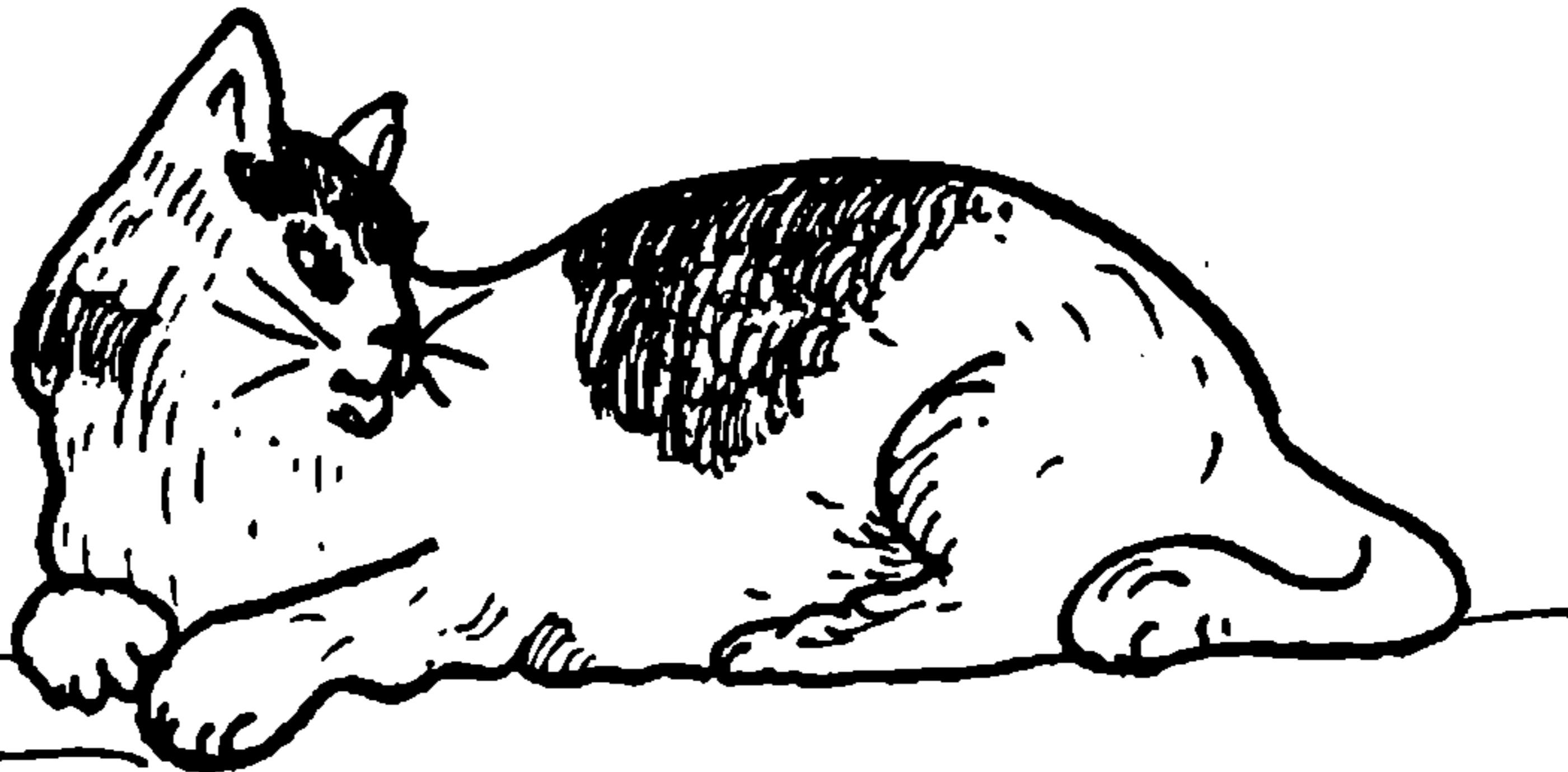
Опосума не вільно вбивати. За це в Австралії дуже карають. Але його ніхто й не збирається нищити. Всі знають, що він вбиває гадюк, що він нікому ніякої шкоди не робить, то його всі люблять.

ВАСИЛЬ МИХАЙЛОВИЧ

(Оповідання)

Ви думаете,
що розповіда-
тиму вам про
чоловіка? Ні!..
Василь Михайлович —
це був кіт.

Так, так! —
Великий, по-

важний, білий кіт. Тільки на лобі мав брунатну пляму, та хвіст брунатний. А так — увесь білий. І дуже поважний! Такий поважний, як часом буває якийсь високий урядовець, або староста. Він ніколи не бігав, нікуди не поспішав, їв повагом, помаленьку. Через свою поважність і ім'я собі прибавив поважне — Василь Михайлович. А не якийсь там — Васько, Мурко...

Коли бувало, звертались до нього — «Васько!», або «Василю!», то він ніби й не чув, ніби не до нього мова. А скажуть «Василю Михайловичу!» він зразу оглядається, муркає, але не поспішає підходити, аж поки не покличуть його: «А ходіть но сюди!» Тоді йде. Помаленьку іде, і хвоста, як палку на плечах несе — завжди задере догори. Дуже поважний був кіт.

Звичайно буває так, що коти, які не живуть в одній хаті, при зустрічі б'ються. Часом траплялося і Василеві Михайловичу зустрітися з чужим котом. Але не бився. О, ні! Його поважність на те не дозволяла.

Чужий кіт, бувало, стане в бойову позицію, наїжиться, хвоста настовбурчить, пихкає, пирскає, а Василь Михайлович тільки подивиться, очі примрежить, обернеться і одійде собі. Одійде, ляже і дивиться, як сердиться чужий.

Може думаете, що він боявся? Овва! Він не був боягузом. Одного разу було таке:

На вулиці гралися сусідські собаки. Бігали, перекидалися, борюкалися один з одним, і при цих веселих за-

бавах гарчали. Ну, звичайно, як собаки!.. Василь Михайлович сидів на тину якраз напроти своєї садиби. Хтось з хати гукнув: «Василю Михайловичу! А ходіть до сюди!»

Отже, треба було йому перейти через вулицю. А серед вулиці собаки... А, відомо всім, що коти дуже бояться собак. Та наш Василь Михайлович не злякався.

Він спустився на землю, задер хвоста догори, якийсь час постояв і поважно рушив просто на собак. Спокійно перешов повз них, аж собаки припинили свої забави з дива. Стояли, дивилися на кота, що так поважно йшов і не звертав на них уваги.

Кіт дійшов до своєї брами, тоді оглянувся на собак, пирскнув на них, ніби засміявся, і поліз в дірку під ворітми.

Собаки схаменулися, загавкали, кинулися доганяти кота, але той був уже у своєму дворі. Не дістали його собаки.

Ні, не був Василь Михайлович боягузом.

Було у нього багато цікавих прикмет таких, яких звичайно коти не мають.

Наприклад: він любив їсти свіжі помідори. Сам, бувало, піде в город, на грядку з помідорами, вибере собі якийсь достиглий, червоний помідор, зіб'є його лапою з куща і тут же сяде і з'їсть.

Любив ягоди — смородину. Підійде до куща, стане, упреться боком в гіляки і трусить. Спілі ягоди сипляться на землю, а він собі збирає їх, та смачненько заїдає.

Але що найцікавіше — любив купатися. То для всіх було диво дивне!

Кіт — любить купатися!

Правда, що будь-коли і в якій будь воді, він не купався. Скажімо зимою то трудно було його викупати, хоч часом і конечно було треба. Він же був білий, а як залізе часом в піч, то вимаститься, та й треба купати. То він протестує.

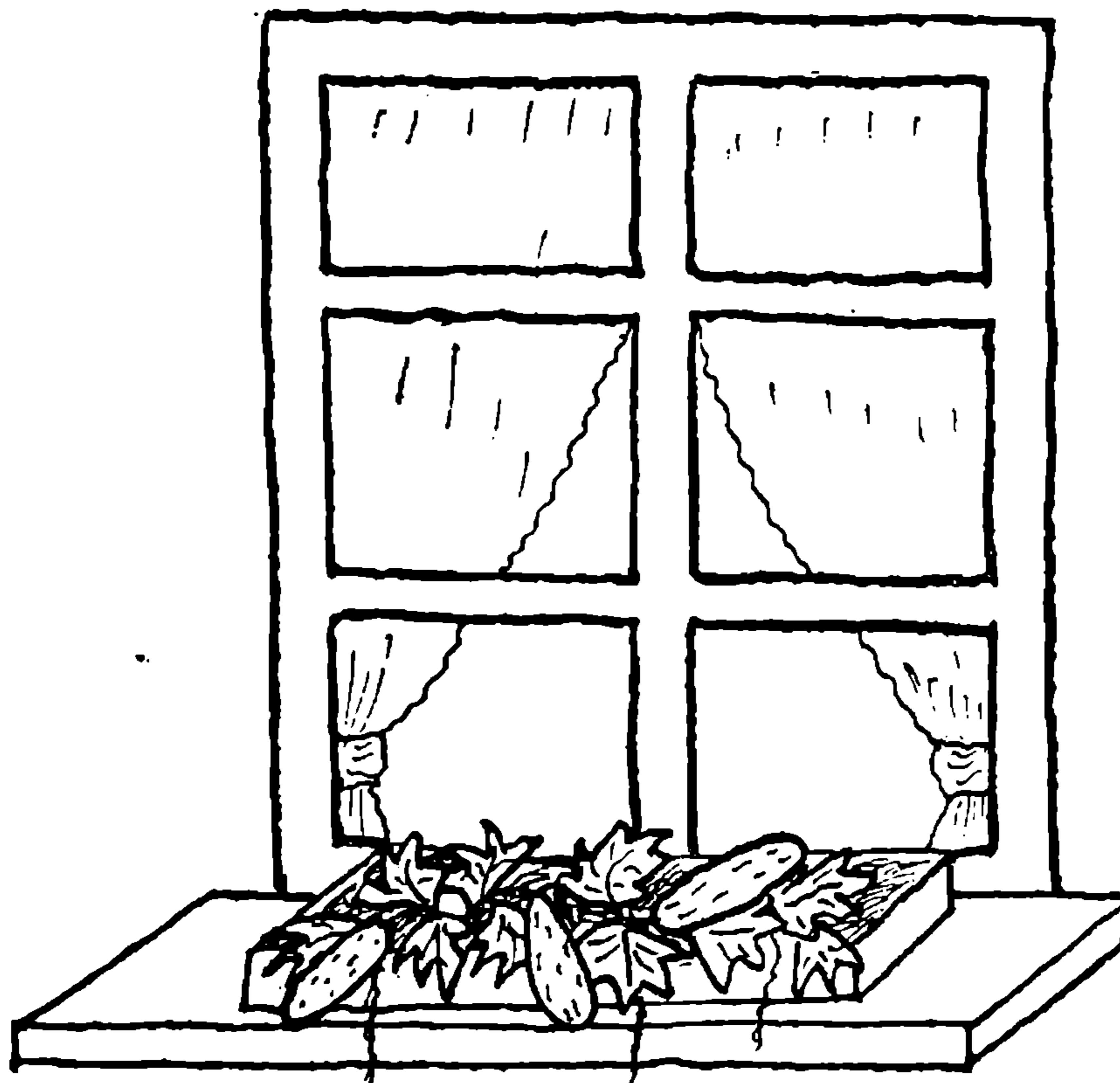
Але влітку... О! то що іншого.

Ми наливали води в велику миску і ставили на сонце, щоб нагрілася.

Василь Михайлович підходив до миски і пробував лапою воду. Як вода була ще холодна, він лягав коло миски і чекав. Через деякий час знову пробував лапою — чи нагрілася.

Коли вода здавалась йому досить теплою, він влазив у миску. Спочатку постоїть трохи, потім сяде, а там і ляже. Голову покладе на вінця миски, лежить собі, і солоденько мружиться на сонці. Накупається так, тоді вилазить і лягає на сонечку, витрівається. Як висохне, зробиться такий пухнастий, чистий, білий, аж любо дивитися.

Такий то був кіт Василь Михайлович!

ОГІРОЧОК

(Оповідання)

Коли українцям довелося тікати з рідної країни, всі дуже побивалися, тужили. І кожен брав з собою хоч що небудь, щоб йому на чужині про рідну Україну нагадувало.

Бабуся Настя, виїзжаючи з дому, спакувала у валізку вишивану сорочку, рушники вишивані, все те, що буде в мандрівці потрібне, і в куточек валізки поклала вузлик з насінням української городини. Думала собі бабуся: «От десь же таки вдасться посіти, посадити насінячко. І буде в нас, на чужій землі, своя — українська городина» . . .

Довго подорожувала бабуся Настя, багато лиха в дорозі зазнала... Та прийшов час, оселилися люди в таборах, і бабуся Настя туди дісталася. Так люди тішаться, що відпочинуть трохи, в своєму гурті житимуть. А бабуся Настя ходить скрізь по табору, шукає місця де б то городець посадити. Та розпаковує валізку, вузлик з

насінням дістати. Глянула, а вузлик порожній... Розглядає вузлик, валізку, та й бачить, що то в дорозі, валізка роздерлася. Саме в тому місці де вузлик з насінням лежав. І вузлик подерся, то й насіння розсипалося, погубилося.

Заплакала бабуся гіркими сльозами. Рушники, сорочки вишивані перегортася, хоч тим тішиться. Коли це розгорнула сорочку, а з неї й випало на коліна бабусі зернятко. Взяла його бабуся на долоню, придивляється, а то зернятко ніжинських огірків.

Зраділа бабуся — засміялася!

Зернятко в шклянку поклала, водичкою налила щоб розм'якло.

Та що ж одно зернятко! І городу для нього не потрібно... Зробила бабуся скриньку з дощечок, землі насипала, посадила зернятко, і поставила на вікні, проти сонечка. Виросли огірки! Та не вродило їх багато, лише три... Одного бабуся сама з'їла. Другого — дала малому Лесику, а третього висушила, та насінячко з нього зібрала.

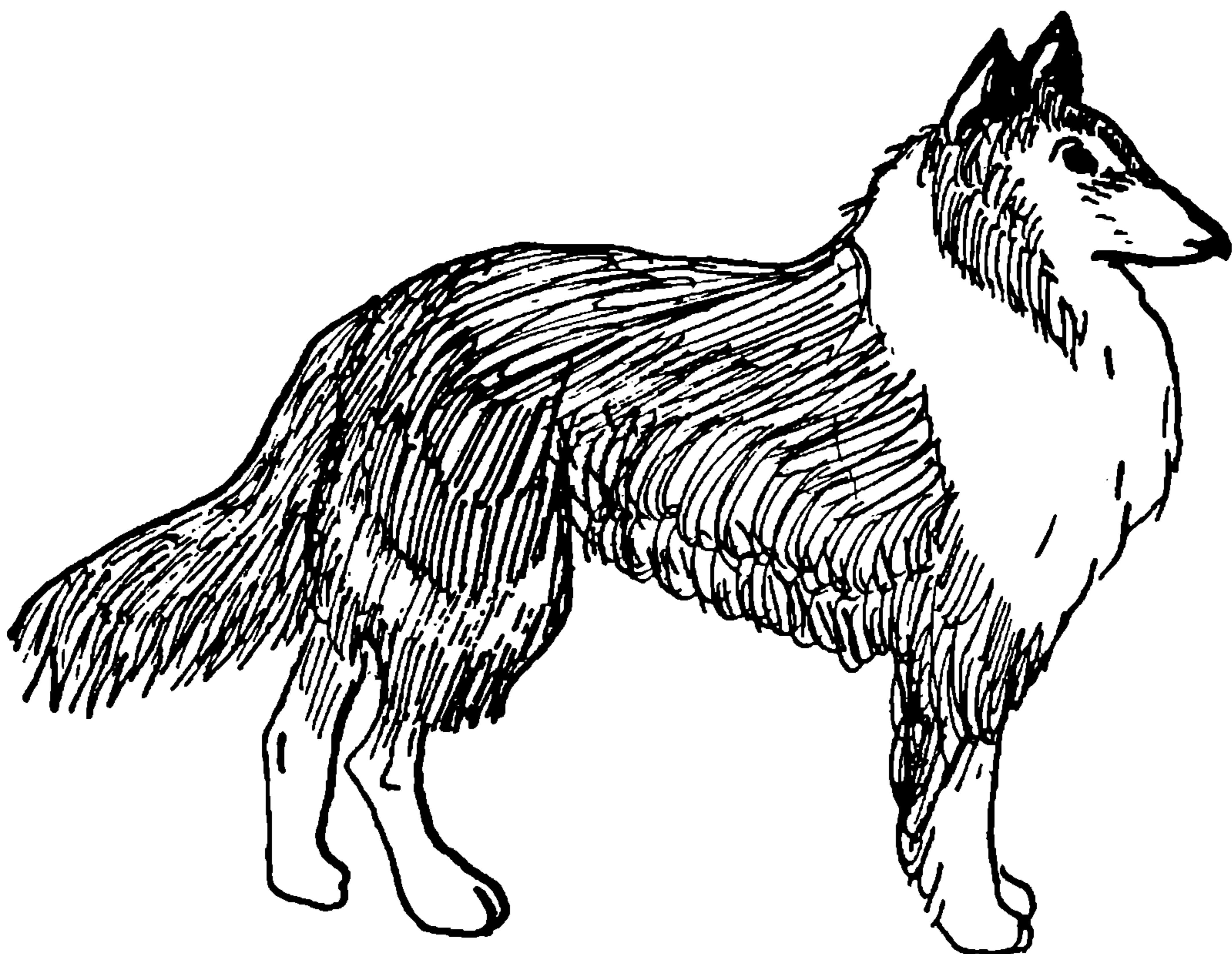
На друге літо бабуся Настя огірочки таки на грядочці посадила. І вродило їх більше.

Що вже бабуся тішилася тими огірочками — то й не сказати. Такі ж вони гарні, всі рівненькі, невеличкі, а хрумкі, смачні, ну... рідні українські огірочки.

Люди приходили до бабусі хоч подивитися на ті огірочки.

Довелося бабусі іще одну мандрівку відбути. Поїхала бабуся за море, аж в Австралію приїхала. І насіння з огірочків привезла. І тут що літа садить на городі свої огірочки, і людям насіння дає. Нехай всі українці садять огірочки, що бабуся Настя викохала з зернятка, яке з України привезла.

Хоч і на чужій землі виростуть огірочки, а смак матимуть свій — український.

«БОСКО»

Оповідання про песика

Тато приніс його в течі. Поставив течку, а з неї й викотився на підлогу маленький песик. Він увесь золотяво-жовтий, довкола шиї — білий комірець, лапки теж білі, а голівка — довга, ну зенька і гостренійка. Тому, що він увесь жовтий, а лапки білі, виглядає так ніби він босий. То й назвали його — Боско.

Тато сказав, що **Боско** не якийсь там простий песик, а расовий, належить до породи Скоч-Колі. В Австралії багато собак цієї породи, і їх усі дуже люблять. Ці собаки виростають дуже великі, розумні і лагідні. Боско теж виріс великий і розумний. А поки він виростав, то всяке з ним бувало, і багато пригод він зазнав.

Коли, ото, приніс його Тато і пустив на підлогу, він був дуже маленький, не знат, як він називається, не розумів що можна, а що неможна. Все для нього було нове і цікаве, і він хотів про все довідатися. І пішов він одразу оглядати всю хату. Так перейшов всі кімнати,

обнюхуючи по дорозі все. І зайшов у вітальню. У вітальні великий килим — на всю підлогу. На килимі — квіти. Заходився Боскво ті квіти нюхати, лапкою торкати. І не бачить, що на канапі лежить великий, чорний кіт Мацько. А Мацько побачив песика. Скочив з канапи, та до песика, та лапкою його по носику, та кричить — «Мр-р, Мав!»

Бідний, маленький песик злякався, заскавулів-заплакав і кинувся тікати. Мама гукнула на Мацька — «Не можна! Геть тікай, не зачіпай маленького!» і взяла Боска на руки та почала його пестити і потішати. Мацько зناє що то таке — «не можна», і сразу пішов ліг на канапі. А Боско ще довго плакав. Потім Мама дала йому молочка. Налила у мисочку, показала йому, і кличе: — «Боско! Боско! Сюди іди!». Боско занюхав молочко, і йде до мисочки. До вечора вже знат, що він називається — Боско. А за два дні знат, куди треба бігти, коли кажуть — «іди сюди».

БОСКО РОСТЕ.

Мацька, великого, чорного, кота — Боско злякався тільки первого разу, а потім зовсім його не боявся. Сам зачіпав його, щоб гратися з ним. Одразу Мацько не хотів гратися з Боском. Мабуть думав, що не випадає котикові гратися з песиком. Але потім вони дуже заприятелювали. Разом їли з одної мисочки, гралися разом і спали разом. Найбільше любили боротися — хто кого подужає. Боско був ще дуже маленький, і ніяк не міг подужати Мацька. Та Боско дуже скоро підростав, і став вже більшим за Мацька. Тоді, несподівано для самого себе, почав подужувати Мацька. Мацько ніяк не міг зрозуміти такої зміни, дуже сердився і голосно мурчав. А Боско тільки сміявся. Розкриє рота, всі зуби вищірить і сміється. А Мацько ще більше сердиться, та нявити. Візьме Мацько і заховається на городі, в траві, або за кущиком. А Боско бігає, шукає та гукає: —

«Гав, гав, гав! Де ти, Мацьку?»

А Мацько довго мовчить, не обзвивається. А потім і обізветься:

«Ма-ав! Я тут!»

Ой, як кинеться Боско до Мацька, як не покотяться обоє по травичці! Песик гавкає, а котик нявкає, по травичці качаються, перекидаються — весело бавляться.

БОСКО НА ГОРОДІ.

Дуже подобалося Боскові на городі бавитися. Спав він завжди в хаті. А рано, аби тільки прокинувся, вже лапкою двері шкрябас, проситься щоб випустили на город. Вибіжить і ну стрибати та перекидатися на травичці. І Мацько разом з ним стрибає. А дідусь каже:

«Мацю! Встидайся! Такий старий, поважний кіт, а стрибаєш, як маленький»...

То Мацько засоромиться, та й піде десь у куточек, ляже собі. А Боско далі стрибає.

Вийшла Мама на город, копає ямки і квіточки садить. А Боско вже коло Мами, приглядається, що то Мама робить. Посадила мама квіточки, та й пішла в хату. І дідусь пішов у хату. А Боско залишився на городі сам. Увечері прийшов тато на город, глянути, як то Мама квіточки посадила. Дивиться, а квіточок і немає... Де ж це квіточки поділися? Самі ямки, і земля кругом порита перекидана. Нема квіточок, треба знову нові посадити.. І на другий день знову Мама посадила квіточки. А сама у вікно виглядає, чи не буде хто знову землю порпати, квіточки викидати? І побачила Мама... Прибіг Боско, та носиком, носиком, землю перекидає, квіточки присипає... Ах, ти ж нечесний песику! Вийшла Мама і набила Боска легенько. Каже Мама до песика:

«Не можна, не можна так робити...»

А Боско підняв мордочку, дивиться на Маму, такий смішний... По самі очка мордочка в землі вимазана, замурзана. І було ж мороки з Боском на городі. Він мабуть думав, що помагає, і все рив та й рив землю. А мама за це його лаяла, і все приказувала:

«Не можна, не можна»...

І навчився песик розуміти, що можна, а чого не можна. Але шкоду часом таки робив.

ПЕСИК ЧИ СВИНКА?

Знає Боско, що не можна рити грядки, не можна присипувати землею квіточки й городину. А, однаке, кортить йому рити землю носиком. Візьме він кістку, занесе на город, вириє ямку і заховає кістку в ямку. А потім ходить, ту кістку шукає, землю риє та перекидає.

Дивись і наробив шкоди в городі. Одного разу шукав кістку, та так порив землю біля куща лілей, що й лілій поламав. Тато дуже розсердився. Взяв лозинку, набив Боска лозинкою і приказував: «Чи ти пес, чи ти свинка? Ти свинка, а не пес!»

Після того, як тільки хто побачить, що Боско риє носом землю, починають всі сміятыся і приказувати: «Боско не пес, а свинка!» А тато ще й гукне — «На місце!» І мусить Боско йти на місце, та лягати. Помаленьку та потрошки навчився Боско слухатися, йти на місце, коли наказували. Ще й досічується дуже нещасливим, коли кажуть, що він не чемний.

Скаже тато — «Не чемний Боско!»... То він зараз же сяде перед татом, вуха прищулить, і лапу подає — пепропрошую... А як хто назве його свинкою, то страшенно ображаеться. Піде на своє місце, ляже, одверне морду до стіни, і дивиться на нікого не хоче. І буде лежати такий ображений, нещасливий, поки мама або тато скажуть: — «Ні-ні, ти чемний. Ти не свинка, а пес!» Тоді Боско встане, подасть лапу, і біжить гратися.

БОСКО — САДІВНИК.

Приніс Тато молоденькі деревця і посадив їх на городі. Звичайно, Боско був біля Тата, дуже уважно приглядався до роботи, і навіть брався помагати. Тато поклав деревця на стежці, і ямки копає. Викопав ямку, посадив деревце, оглядається, а біля нього друге деревце лежить, а третє Боско зі стежки несе до нього. Помагає Боско. Тато похвалив Боска, погладив його по голівці. Пройшло кілька днів. Пішов Тато на город подивитися, як там деревця ростуть. Подивився, а одно деревце зламане. Ніхто інший, лише Боско таку шкоду міг зробити! Тато покликав Боска, питає його: «Це ти деревце зламав?»..

А Боско... вуха опустив, хвостом крутить, і хоче вже тікати... Одразу видно, що винен.

Мусів Тато знову його набити. На цей раз набив боляче, та ще й прив'язав на ланцюг.

Мамі дуже шкода було Боска, і вона пішла до нього, щоб пожаліти його. Погладила Мама Боска, і каже до нього: «Бачиш, який ти дурненький песик... Нашо ж ти шкоду робиш?

Нашо ти деревце зломив? Ти не садівник, то й не зачіпай того, чого не розумієш.

Набив тебе тато, боляче тобі? Бідний мій, маленький, песику»... А Боско притулився до Мами, та так плаческавулий. Не любить Боско сидіти прив'язаний, то й скавулий, щоб одв'язали, пустили. А Тато сердиться, не хоче пустити Боска. Але Мама, як зачала просити, таки упросила Тата, пустив він Боска. І Боско цю пригоду запам'ятає на завжди. Від того часу він вже ніколи шкоди не робить. Маму любить найбільше. А Тата, хоч і любить, але й боїться, і дуже його слухає.

БОСКО І ПІВНИК.

Наш півник називається — Гриць. Він гарний, великий, білий з червоним гребінцем. Гриць дуже пильний господар. Він нікому не дозволяє нападати на свою курячу родину. Коли Тато приніс Боска, півник ще був маленький, але вже вчився кукурікати. Перший час Боско не звертав уваги на півника. Але згодом почав виявляти невдоволення з півнячого кукурікання. Йому дуже не подобалося, як півник співає. І, ото, як тільки півник кукурікне, Боско прожогом біжить до курника і сварить півника, гавкає. Стануть один проти одного, і сваряться. Курник відгороджений від городу сіткою. Боско, як розсердиться, встремить носика в дірочку в сітці і гарчить. А Гриць ходить біля сітки, в курнику, та кокоче. А одного разу і клунув дзьобом Боска в носик. Що ж то крику та гавкоту було... На весь город Боско скавулів! Прибіг до хати, ухопив Маму за спідницю, тягне за собою на город, до курника, показує півника, що його в носика вдарив...

«А не підставляй носика півникові!» — каже Мама. Від того разу Боско не стромляв більше носика в сітку. Але видумав чим подрочити півника. Приніс патичка, встромив у дірку і крутить тим патичком, та гарчить. Гриць сердиться, кокоче, скаче біля сітки, б'є патичка дзьобом, а Боска не влучить. І такі герці щодня відбувалися, аж поки не прийшла дощова пора. Пішли дощі щодня, перестав Боско бігати до Гриця воювати патичком. Бо не любить Боско свого кожушка мочити.

БОСКО ПІД ДОЩЕМ.

Смішний Боско! Такий вже великий виріс, а дощу боїться. І не знає як і куди від дощу втікати. Лежить собі Боско на травичці, а тут, раптом — дощ! Боско в плач... Чує Мама, десь Боско плаче. Накинула Мама на себе дощовика, пішла на двір подивитися, де Боско плаче. Скрізь заглядає: і в шопку, і в пральню, і під хату — нема Боска ніде. А чути, як плаче. Мама гукає — «Боско! Де ти?», а він ще голосніше плаче, а до Мами не біжить. Заглянула Мама аж по-за шопку. А там Боско, скулився, труситься весь, стойть серед травника, дощ його поливає, а він не втікає.

Іншим разом — таке саме... Пішов дощик, а Боско на травичці лежав. Мочить дощик Боска, а він не тікає, тільки скавулиль-плаче. Мусить Мама виходити рятувати Боска. Покличе Мама Боска, він біжить до неї. А як сам на дворі, то не знає, як від дошу рятуватися. Дивиться довкола, і бачить, що кругом л'ється водичка. То він, мабуть, думає, що й рятунку нема. Куди ж бігти коли кругом л'ється? Смішний Боско...

ПІЙМАВ ЗЛОДІЯ!

Вже Боско добре виріс. Такий пишний зробився: — білий комір, як грива, довкола шиї обгорнувся, вушка стирчать струнко, лапи міцні-скаче добре і високо. Великий виріс. І гавкає басом. А в роті — зуби білі, чисті, великі та гострі. А очі темні, веселі. Хто побачить Боска,

каже — «Гарний пес, красунь!» Мацька нема.. Пішов колись на полюання, тай загубився. Боско тужив за ним, ходив, шукав, гукав... А потім звик, та й сам грається.

Настало літо. Стара слива вродила дуже багато сливок. І Боско з'їв одну сливку. Він не любить сливок, але одну з'їв, бо годилося спробувати.

Одного разу, увечері, вийшов Боско на город. Походив, походив, а тоді, як загавкає! Та так сердито гавкає... А ніхто не виходить з хати. То він прибіг до хати, став проти Тата, гавкнув голосно, і знову вибіг з хати. Тато каже: — «То щось не зпроста... Щось Боско занюхав!» І пішов Тато за Боском. Боско, як побачив, що Тато йде за ним, кинувся бігти в кінець городу. Біжить, гавкає, та на Тата оглядається, ніби кличе його за собою. Та й дійшли так, обое, до старої сливки. Боско сердиться, аж на сливку спинається! Заглянув Тато між гіллями, а там — хлопець чужий сидить. В руках має повну торбу сливок. Нарвав собі... Тато того хлопця-злодія з дерева зсадив, сливки забрав. А Боска похвалив. А коли випровадив хлопця з двору, то Боскові ще й солодкого коржика дав.

НОВИЙ ПРИЯТЕЛЬ.

Знайшов Дідусь маленьке котенятко. Таке воно було бідне, худеньке, голодне. Приніс його Дідусь до хати, і дав йому молочка. Сидить котик, молочко п'є, аж тут до хати Боско входить. Побачив котика — здивувався... Пригадав собі, що подібного звіря вже бачив. Тільки той був великий і чорний, а цей дуже маленький і руденький. Вирішив Боско, однаке, познайомитися з котиком. Підійшов та лапою його — бац! А котик злякався і втік під крісло. Боскові під крісло нема як залізти, не всунеться туди. Скаче кругом крісла, гавкає, а не дістане котика. Котик побачив, що пес не може дістати його під кріслом — та й дроочить Боска лапкою з під крісла. То Боско ліг біля крісла, та пробує лапою котика дістати. Не дали Боскові котика зобиждати. І за кілька днів звикли вони один до другого.

Назвали котика — Каня.

Ось вже й граються разом Каня з Боском. Взяла Мама Каню на руки і пестить його. Боско як побачив — на Маму кинувся! Гавкає, смикає Маму, Каню лапою б'є і кусати хоче... Не подобалося йому, що Мама не його, а Каню пестить. І завжди так: — грається Боско з Канею, ідять з одної мисочки, сплять разом; а пестити Каню Мамі не вільно. Не любить цього Боско і не дозволяє. І Татові не дозволяє пестити Каню. То тепер і Мама і Тато пестять Каню так, щоб Боско не бачив. Бо як побачить, то дуже сердиться, гавкає і на Маму і на Тата, Каню зажене геть в город, а сам ходить і вурчить-гарчить довго. Лише Дідусею дозволяє Боско пестити Каню.

ДОБРИЙ НЮХ.

Боско дуже лагідний пес, сердитися довго не вміє, любить пеститися. Знайомим людям подає лапу, вітається. Але не до всіх він виявляє однакову прихильність. Декому тільки лапу подає, на більші пестощі не дозволяє. Декого то й лизне по руці, грatisя запрошує. А деяких знайомих то так любить, що як побачить, то кидаеться лапами на плечі, обніматися хоче... А було два випадки, коли Боско підійшов, обнюхав чоловіка, і давай на нього гавкти та кидатися. Ледве його відігнав Тато.

Відійшов Боско, сів здалека, а таки гарчить. Тато його умовляє, каже, що не чимно так робити, що чоловік за ділом прийшов. І видно, що Боскові прикро, він щулить вуха, а таки гарчить. Пізніше довідалися ми, що ті два чоловіки були не добрі люди. Але нам про це інші люди сказали, а Боскові ніхто, нічого не казав, він сам нюхом занюхав, відчув.

Так. Добрі собаки, расові, мають такий досконалий нюх, що чують добру і злу людину. І не помилуються. Тепер, як до нас хто приходить, то Тато кличе Боска, щоб познайомити. І дивимося всі на Боска — як він ставиться до нової людини. Як подає лапу, значить людина добра. А не хоче лапу подавати і гарчить, значить людина не добра.

Добрий нюх має Боско.